

Індекс 74161

ISSN 2221-1055 (Print)
ISSN 2413-2322 (Online)

Економіка АПК

Міжнародний науково-виробничий журнал

Ekonomika APK

International scientific and production journal

Адреса редакції: Україна, 03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10, к. 222
тел. (044) 259-73-86, E-mail: esapk@iae.kiev.ua
www.eapk.org.ua

Передплатити журнал "Економіка АПК"
можна в будь-якому відділенні поштового зв'язку

Передплатний індекс у Каталозі видань України – 74161, с. 126

Вартість передплати одного номера журналу на 2020 рік становить
90 гривень

Економіка АПК №8 серпень 2020 р.

У номері:

Аграрна політика і реформування
Економіка агропромислового виробництва
Аграрний ринок
Фінансові відносини та бухгалтерський облік
Управління та інформаційне забезпечення
Зовнішньоекономічні відносини
Інституціональні проблеми розвитку аграрної сфери
Наукова дискусія
Сторінка молодого науковця
Наукове життя
Критика і бібліографія

In an issue:

Agrarian policy and reformation
Economics of agro-industrial production
Agrarian market
Financial relations and accounting
Management and informational support
Foreign economic relations
Institutional problems of development of the agrarian sphere
Scientific discussion
Young scientist's page
Scientific life
Critics and bibliography

№ 8, серпень 2020 р.

Економіка АПК

Міжнародний науково-виробничий журнал

8' 2020 (310)

ЗМІСТ

❖ Колонка головного редактора	
<i>Сучасні тенденції зайнятості сільського населення</i>	5
❖ Аграрна політика і реформування	
<i>Шебанін В. С., Кормишкін Ю. А. Диверсифікація використання трудового потенціалу сільських територій</i>	6
❖ Економіка агропромислового виробництва	
<i>Нечипоренко О. М., Матвієнко А. П. Методичні аспекти визначення розміру втрат сільськогосподарського виробництва при вилученні земельних ділянок для інших цілей</i>	13
❖ Аграрний ринок	
<i>Ільчук М. М., Панкратова Л. Л. Розвиток торгівлі та проблеми в ланцюгах товаропостачання продовольства в Україні</i>	22
❖ Фінансові відносини та бухгалтерський облік	
<i>Гладій М. В., Лузан Ю. Я. Кредитування в системі аграрних трансформацій України</i>	31
<i>Саблук П. Т., Хомин І. П. Розвиток аграрного сектору України: фінансовий аспект</i>	45
❖ Управління та інформаційне забезпечення	
<i>Bezus R. M., Dubchak M.O. Genesis and development of agricultural advisory services in Ukraine</i>	52
❖ Зовнішньоекономічні відносини	
<i>Жарук Л. В., Коваль Т. С., Козак О. А. Розвиток світового ринку продукції вівчарства</i>	60
❖ Інституціональні проблеми розвитку аграрної сфери	
<i>Шпикуляк О. Г., Білокінна І. Д. Формування інституційних складових кооперативного розвитку альтернативної енергетики в аграрному секторі економіки</i>	72
<i>Термоса І. О. Формування складових детермінант інституціонального середовища економіки України</i>	81

❖ Наукова дискусія

Самєдова О. М., Набієв А. С. Формування макроекономічних пропорцій в нових умовах господарювання 93

❖ Сторінка молодого науковця

Охота Ю. В. Організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств 98

❖ Наукове життя

Пам'яті Бориса Євгеновича ПАТОНА (14.11.1918-19.08.2020) 107

❖ Наукові видання з актуальних проблем АПК..... 109

❖ Критика і бібліографія

Могильний О.М. Дерегуляція як вирішальний фактор масової інституціоналізації сімейних фермерських господарств (рецензія на методичні рекомендації «Організація сімейних фермерських господарств», Ю. О. Лупенко, М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк та ін.) 113

❖ Вітаємо ювіляра

Ювілей провідного реформатора аграрного сектору економіки України 117

Рекомендовано до друку редакційною колегією Міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК» (протокол № 8 від 14.07.2020 р.) та вченою радою Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (протокол № 7 від 14.07.2020 р.)
Підписано до друку: 27.08.2020 р.

Усі права застережені. Тексти статей, таблиці, графічний матеріал, формули захищені законом про авторські права. Передруки і переклади статей дозволяються за згодою авторів і редакції Міжнародного науково-виробничого журналу «Економіка АПК». Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у надрукованих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.

Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,75.
Тираж 250 прим.
Зам. № .

Видання та друк - Національний науковий центр
„Інститут аграрної економіки”
03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2065 від 18.01.2005 р.

УДК 330.8:631/635

JEL Classification: B30; Q10

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008098>

Ю. В. ОХОТА, аспірант*

Організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств

Мета статті - охарактеризувати організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. Використано загальнонаукові методи - аналіз і синтез (для виявлення зв'язків між факторами формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств, а також оцінки статусних об'єднаних ефектів її становлення); індукції (для здійснення теоретичних висновків про закономірності причинно-наслідкового зв'язку організаційно-структурних змін і результатів господарської діяльності підприємств); порівняння (для порівняння динаміки зміни структурного складу підприємств у процесі господарської реформи, а також фінансової результативності їх діяльності); абстрактно-логічний метод (для структуризації чинників і ефектів формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств).

Результати дослідження. Обґрунтовано й розкрито організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств як представлення їх системи, а також окремих суб'єктів господарювання.

Елементи наукової новизни. На основі систематизації емпіричних даних щодо розвитку сільськогосподарських підприємств визначено сучасні особливості формування економічної результативності господарювання, її організаційно-структурні аспекти з оцінками розмірів підприємств та їх регіональної специфіки забезпечення ефективності.

Практична значущість. Отримані результати мають прикладну, методичну спрямованість і дають можливість для обґрунтування управлінських рішень щодо розвитку сільськогосподарських підприємств залежно від розміру й враховуючи організаційну форму. Табл.: 4. Бібліогр.: 18.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство; класифікація і структура підприємств; малі, середні і великі підприємства; фінансовий результат; прибуток.

Охота Юлія Володимирівна - аспірант кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21000, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3)

E-mail: yuliaokhota2017@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-9943-2206>

Постановка проблеми. Сільське господарство, як і будь-яка інша галузь економіки на практиці представлена діяльністю сільськогосподарських підприємств, які здійснюють статутну діяльність з метою отримання прибутку. Сільськогосподарські підприємства завжди відігравали важливу роль у зміцненні національної економіки, соціально-економічному розвитку територій і регіонів за рахунок високих результатів господарювання. У сучасних умовах забезпечення стабільності продовольчої безпеки, досягнення критеріїв сталого розвитку сільських територій сільськогосподарські підп-

приємства залишаються ключовими гравцями цього процесу. Ефекти діяльності, сформовані на рівні й за наслідками господарювання, відзначають економічну результативність, що постала як дуже важлива, актуальна науково-практична проблема. З-поміж іншого: загальногосподарські аспекти економічної результативності сільськогосподарських підприємств достатньо опрацьовані наукою; зосередження дослідницької уваги вимагають організаційно-структурні чинники. Пріоритет цієї постановки питання вбачаємо у тому, що запорукою реалізації потенціалу сільського господарства виступає формування перспективної економічної результативності підприємств будь-якої організаційної форми, розміру тощо.

* Науковий керівник - Г. М. Калетнік, доктор економічних наук, професор, академік НААН.
© Ю. В. Охота, 2020

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика, характеристики організаційно-структурних аспектів формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств привертає увагу наукової спільноти. Розробку загальноекономічних і конкретних методичних засад визначення, характеристики економічної результативності розвитку аграрної галузі, сільськогосподарських підприємств здійснено у працях Н. Буреннікової [2, 3], І. Гончарук [1], Г. Калетніка [1], Ю. Лупенка [9, 11, 12], М. Маліка [11, 12, 16], Т. Маренич [7], В. Месель-Веселяка [9], Л. Романової [13], О. Солонки [14], О. Шпикуляка [4, 11, 15, 16] та іншими науковцями, а також упорядковано нормативними документами [5, 10], систематизовано у статистичних спостереженнях на державному рівні [6].

Зокрема актуальні в заданому контексті наукової дискусії висновки і трактування змісту проблеми з приводу того, що:

- подальший розвиток села в умовах ринкової економіки відбуватиметься шляхом вдосконалення організації виробництва в усіх видах сільськогосподарських підприємств, удосконалення земельних і майнових відносин, поліпшення результативності їх виробничо-фінансової діяльності - зазначають науковці під керівництвом Г. Калетніка [1];

- як стверджують О. Шпикуляк і М. Малік - в аграрному секторі економіки України сформувалася специфічна система господарювання, характеристики якої слід ідентифікувати за відповідними структурізаційними індикаторами; створення підприємств різних організаційних форм, розмірів та спеціалізації і є виразником інституціональних трансформацій; загалом розвиток підприємництва відбувається під впливом кардинальних інституціональних трансформацій [16];

- за висновком Н. Буреннікової і І. Завгороднього - однією з найважливіших проблем удосконалювання дієвості аграрної сфери вирізняють підвищення ефективності економічної діяльності сільськогосподарських підприємств; неодмінною умовою розвитку підприємств виступає активізація їхньої економічної діяльності з використанням відповідних потенціалів [2];

- зарубіжні науковці К. Rezaei-Moghaddam, Н. Izadi (2019) вважають, що малі сільськогосподарські підприємства - це один із найбільш ефективних факторів у роз-

витку економічних і соціальних систем кожної країни, оскільки вони здатні конкурувати з великими галузями промисловості, тому ці підприємства повинні знаходитися в центрі уваги влади [17].

Методично виділимо також дійсну важливість і креативність висновку, за яким в організаційно-структурній системі формування результативності вирішального значення набуває не форма господарювання [9], а спосіб, модель управління, яка реалізується керівником підприємства [11, 12] задіяна для координування структурних взаємодій.

Мета статті - охарактеризувати організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основних результатів дослідження. Розглядаючи особливості сільського господарства варто зазначити, що у цій галузі економічний процес відтворення насамперед тісно переплітається з природними умовами, а наслідки господарювання залежать від працівника, його професійної підготовки, інтелектуальної власності, матеріально-технічної оснащеності підприємства. Тому підприємництво в аграрній сфері економіки вирізняють певні особливості, зумовлені істотним впливом природних факторів на результати виробництва та використанням тут особливого ресурсу - землі, роль якої в сільськогосподарському виробництві визначається тим, що їй притаманна специфічна властивість - природна родючість. Проте, окрім природних умов - як однієї із найголовніших особливостей підприємницької діяльності в аграрній сфері, є ряд інших, які варто вивчати [8].

У своєму дослідженні О. Солонка для забезпечення ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств розглядає п'ять груп галузевих особливостей, які потрібно враховувати у сільськогосподарській діяльності. Зокрема це:

- інституційні особливості - відсутність у повному обсязі необхідної нормативно-правової бази у сфері регулювання відносин, що виникають з приводу виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції; необхідність державної підтримки; недостатній рівень і темпи розвитку інфраструктури сільського господарства, які б відповідали вимогам і потребам галузі;

- економічні особливості - нерівномірне надходження обігових коштів протягом ка-

лендарного року; недостатній рівень кредитування агроформувань комерційними банками; довший період окупності вкладених коштів;

- технологічні особливості - надмірна залежність від природно-кліматичних умов; сезонність виробництва; висока матеріаломісткість; необхідність використання спеціальної сільськогосподарської техніки; низька мобільність виробництва; необхідність залучення великих площ для розміщення основних засобів та зберігання виготовленої продукції; тривалий виробничий цикл; можливість псування продукції та обмежений термін її зберігання;

- соціальні особливості - нижчий рівень доходів та освіченості сільського населення порівняно з міським; втрачена соціальна і дорожня інфраструктури; відсутність побутового обслуговування сільського населення на належному рівні; відсутність робочих місць у сільській місцевості;

- етнічні особливості - утворилися під впливом історичних подій і сформували характерний менталітет та економічне мис-

лення сільського населення, який неможливо не враховувати [14].

На наше переконання, економічна результативність господарської діяльності підприємств, у тому числі агроформувань, у свою чергу залежить від їх розмірів. Класифікація підприємств за розміром залежно від кількісних характеристик у масштабах національної економіки регламентується Господарським кодексом України та Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 05.10.2017 р. № 2164-VIII. Суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих, балансової вартості активів, доходів від будь-якої діяльності, за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва. Інші суб'єкти господарювання, які не входять до перерахованих класифікаційних ознак, належать до суб'єктів середнього підприємництва (табл. 1).

1. Регламентована класифікація підприємств залежно від кількісних характеристик

За Законом України № 2164-VIII	За ст. 55 Господарського кодексу України
Мікропідприємства	
Мікропідприємствами є підприємства, показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: - балансова вартість активів - до 350 тис. євро; - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 700 тис. євро; - середня кількість працівників - до 10 осіб	Суб'єктами мікропідприємництва є юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ
Малі підприємства	
Малими є підприємства, які не відповідають критеріям для мікропідприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: - балансова вартість активів - до 4 млн євро; - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 8 млн євро; - середня кількість працівників - до 50 осіб	Суб'єктами малого підприємництва є: юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн євро, визначену за середньорічним курсом НБУ
Великі підприємства	
Великими є підприємства, які не відповідають критеріям для середніх підприємств та показники на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: - балансова вартість активів - понад 20 млн євро; - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - понад 40 млн євро; - середня кількість працівників - понад 250 осіб	Суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ

Середні підприємства	
Середніми є підприємства, які не відповідають критеріям для малих підприємств та показники яких на дату складання річної фінансової звітності за рік, що передує звітному, відповідають щонайменше двом з таких критеріїв: - балансова вартість активів - до 20 млн євро; - чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) - до 40 млн євро; - середня кількість працівників - до 250 осіб	Інші суб'єкти господарювання належать до суб'єктів середнього підприємництва

Джерело: Сформовано за [5, 10].

Для детальнішого опрацювання питання економічної результативності господарської діяльності сільськогосподарських підпри-

ємств залежно від їх розмірів варто провести оцінку статистичних показників (табл. 2).

2. Кількість сільськогосподарських підприємств з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2015-2019 рр.

Показник	2015		2016		2017		2018		2019		Відхилення, +,-	
	Од.	%	Од.	%	Од.	%	Од.	%	Од.	%	2019 до 2015	2019 до 2018
											Од.	Од.
Кількість підприємств, од., у т.ч.:	46744	100	44998	100	50115	100	50504	100	50313	100	3569	-191
великі підприємства	29	0,1	20	0,0	18	0,0	23	0,0	33	0,1	4	10
середні підприємства	2533	5,4	2501	5,6	2383	4,8	2298	4,6	2288	4,5	-245	-10
малі підприємства, з них мікропідприємства	44182	94,5	42477	94,4	47714	95,2	48183	95,4	47992	95,4	3810	-191
	39237	83,9	37457	83,2	42512	84,8	42907	85,0	42691	84,9	3454	-216

Джерело: Сформовано за даними Державної служби статистики України [6].

За аналізом наведених статистичних даних виявлено, що найбільшу частку в загальній кількості сільськогосподарських підприємств за 2015-2019 рр. становлять малі підприємства - у середньому 95%.

Порівнюючи 2019-й і 2015 р., спостерігаємо збільшення загальної кількості сільськогосподарських підприємств на 3569 од. Це відбулося за рахунок збільшення малих підприємств на 3810 од. (із них мікропідприємств на 3454 од.). Проте, за порівняння 2019-2018 рр., виявлено, що загальна кількість сільськогосподарських підприємств зменшилася на 191 од. Зокрема, великих підприємств збільшилася на 10 од., середніх та малих відповідно зменшилася на 10 і 191 од.

Ураховавши значне зменшення кількості малих сільськогосподарських підприємств за останній рік, наведені статистичні спостереження підтверджують необхідність посилення державної підтримки малих сільськогосподарських підприємств, адже за їхньої праці сьогодні частка АПК у ВВП країни становить близько 12%.

Визначення економічної результативності господарської діяльності агроформувань неможливе без дослідження їх фінансового результату. З огляду на це було проведено аналіз фінансових результатів с.-г. підприємств на макро- та мікрорівні (на базі досліджуваних підприємств) (табл. 3).

3. Фінансові результати діяльності сільськогосподарських підприємств України, 2015-2019 рр.

Показник	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення від 2019 р. до 2015 р., +/-
Усього						
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	103137552,7	91109468,3	69344077,3	71478504,8	91299900,0	-11837652,7
Підприємства, які одержали прибуток						
до загальної кількості підприємств, %	88,5	87,8	86,2	86,3	83,0	-5,5
фінансовий результат, тис. грн	128880170,9	103942207,5	89876680,8	94402307,4	116018600,0	-12861570,9
Підприємства, які одержали збиток						
до загальної кількості підприємств, %	11,5	12,2	13,8	13,7	17,0	5,5
фінансовий результат, тис. грн	25742618,2	12832739,2	20532603,5	22923802,6	24718700,0	-1023918,2
У тому числі:						
малі підприємства						
Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн	34161473,0	35839476,4	25542989,6	21495786,7	19459500,0	-14701973,0
Підприємства, які одержали прибуток						
до загальної кількості підприємств, %	88,3	87,7	86,1	86,2	83,1	-5,2
фінансовий результат, тис. грн	43737063,3	41471963,4	37852455,1	37679179,0	29720600,0	-14016463,3
Підприємства, які одержали збиток						
до загальної кількості підприємств, %	11,7	12,3	13,9	13,8	16,9	5,2
фінансовий результат, тис. грн	9575590,3	5632487,0	12309465,5	16183392,3	10261100,0	685509,7

Джерело: Сформовано за даними Державної служби статистики України [6].

Фінансовий результат сільськогосподарського підприємства залежить від його виробничої та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передусім на фінансовий результат підприємства позитивно впливає безперебійне виробництво і реалізація високоякісної продукції. Як правило, якщо вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, по-

слуг) і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий результат.

Аналізуючи фінансові результати сільськогосподарських підприємств України за 2015-2019 рр. можна зробити висновок, що частка підприємств, які отримували прибуток упродовж останніх п'яти років, становить у середньому 85% та відповідно частка тих, які не отримали прибуток - 15%. При

цьому, у 2019 р. порівняно з 2015 р., фінансовий результат до оподаткування зменшився на 11837652,7 тис. грн та частка підприємств, які отримували прибуток, скоротилася на 5,5%. Зокрема, відповідно фінансовий результат до оподаткування малих підприємств зменшився на 14701973,0 тис. грн та частка підприємств, які отримували прибуток, скоротилася на 5,2%.

Для визначення економічної результативності господарської діяльності сільськогосподарських підприємств на мікрорівні було проведено аналіз фінансових результатів таких досліджуваних підприємств Вінницької області: Приватне акціонерне товариство «Дашківці», Приватне підприємство «Дари садів», Приватне сільськогосподарське підприємство «Вікторія» (табл. 4).

4. Динаміка фінансових результатів досліджуваних сільськогосподарських підприємств Вінницької області за 2017-2019 рр., тис. грн

Найменування показника	2017	2018	2019	Відхилення від 2019 р. до 2017 р. (+,-)	Відхилення від 2019 р. до 2018 р. (+,-)
Приватне акціонерне товариство «Дашківці»					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	131208	134894	162773	31565	27879
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	82526	82687	109528	27002	26841
Валовий прибуток	48682	52207	53245	4563	1038
Інші операційні доходи	1774	1287	5943	4169	4656
Адміністративні витрати	1741	2641	5384	3643	2743
Витрати на збут	1404	1386	3727	2323	2341
Інші операційні витрати	4948	6735	12699	7751	5964
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	42363	42732	37378	- 4985	- 5354
Інші фінансові доходи	-	-	12	12	12
Інші доходи	1234	1723	-	- 1234	- 1723
Фінансові витрати	369	1	-	- 369	- 1
Інші витрати	-	92	-	-	- 92
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток)	43228	44362	37390	-5838	-6972
Чистий фінансовий результат (прибуток)	43228	44362	37390	-5838	-6972
Приватне підприємство «Дари садів»					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	37148	43698	38326	1178	-5372
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	27663	34025	30426	2763	-3599
Валовий прибуток	9485	9673	7900	-1585	-1773
Інші операційні доходи	274	182	14	-260	-168
Адміністративні витрати	1050	1296	1368	318	72
Витрати на збут	6096	7265	4883	-1213	-2382
Інші операційні витрати	300	118	116	-184	-2
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток)	2313	1176	1547	-766	371
Інші фінансові доходи	-	-	3	3	3
Інші доходи	3153	3136	2826	-327	-310
Фінансові витрати	-	-	-	-	-
Інші витрати	2519	1892	2613	94	721
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток)	2947	2420	1763	-1184	-657
Чистий фінансовий результат (прибуток)	2947	2420	1763	-1184	-657

Приватне сільськогосподарське підприємство «Вікторія»					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7900	12590	10030	2130	-2560
Інші операційні доходи	-	84	37	-37	-47
Інші доходи	-	-	-	-	-
Разом доходи	7900	12674	10067	2167	-2607
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	6521	9643	8320	1799	-1323
Інші операційні витрати	605	539	1338	733	799
Інші витрати	-	-	-	-	-
Разом витрати	7126	10182	9658	2532	-524
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	774	2492	408	-366	-2084
Чистий прибуток	774	2492	408	-366	-2084

Джерело: Сформовано за показниками фінансової звітності досліджуваних підприємств, ф.№2 «Звіт про фінансові результати» за 2017-2019 рр.

Отже, здійснивши горизонтальний і порівняльний аналіз динаміки фінансових результатів досліджуваних підприємств виявлено, що всі підприємства прибуткові, проте впродовж трьох останніх років фінансові результати мають тенденцію до зменшення, а саме: чистий прибуток ПрАТ «Дашківці» у сумі 37390 тис. грн у 2019 р. зменшився на 5838 тис. грн, порівняно з 2017 р., чистий прибуток ПП «Дари садів» у сумі 1763 тис. грн у 2019 р. зменшився на 1184 тис. грн, порівняно з 2017 р.

За результатами проведеного аналізу можна стверджувати, що на зменшення чистого прибутку вплинула собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), яка відповідно мала тенденцію до збільшення, зокрема: собівартість реалізованої продукції

ПрАТ «Дашківці» зросла на 27002 тис. грн у 2019 р., порівняно з 2017 р., собівартість реалізованої продукції ПП «Дари садів» зросла на 2763 тис. грн у 2019 р., порівняно з 2017 р., собівартість реалізованої продукції ПСП «Вікторія» зросла на 1799 тис. грн у 2019 р., порівняно з 2017 р.

Висновки. Зважаючи на те, що сільське господарство - це специфічна галузь національної економіки, значний вплив на її стан виявляють не лише фінансові показники, а й галузеві особливості, розмір підприємства, його розміщення, спеціалізація, що безпосередньо відноситься до організаційно-структурних аспектів формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств, які емпірично будуть оцінюватися у наступних публікаціях.

Список бібліографічних посилань

1. Аграрна політика та земельні відносини : підручник / Калетнік Г. М., Гончарук І. В., Емчик Т. В., Лутковська С. М. Вінниця : ВНАУ, 2020. 307 с.
2. Буреннікова Н. В., Завгородній І. В. Методичні підходи до формування ефективного механізму управління економічною діяльністю сільськогосподарських підприємств: футурологічні аспекти. *Проблеми економіки*. 2018. № 4 (38). С. 169-175. URL : https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-4_0-pages-169_175.pdf (дата звернення: 15.08.2020 р.).
3. Буреннікова Н. В., Ярмоленко Н. В., Завгородній І. В. Аспекти теорії результативності: наративи, когерентні ефекти. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 7. С. 166-174.
4. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) / [О. Г. Шпикуляк, Ю. П. Воскобійник, О. В. Овсянніков та ін.] ; за ред. О. Г. Шпикуляка, Ю. П. Воскобійника, О. В. Овсяннікова. Київ, 2007. 294 с.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 15.07.2020 р.).
6. Державна служба статистики України. *Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.07.2020 р.).

References

1. Kaletnik, H.M., Honcharuk, I.V., Yemchuk, T.V. & Lutkovska, S.M. (2020). *Ahrarna polityka ta zemelni vidnosyny: pidruchnyk [Agrarian policy and land relations: a textbook.]*. Vinnytsia: VNAU [In Ukrainian].
2. Buriennikova, N.V. & Zavhorodnii, I.V. (2018). *Metodychni pidkhody do formuvannia efektyvnoho mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu diialnistiu silskohospodarskykh pidpriemstv: futurolohichni aspekty [Methodical approaches to the formation of an effective mechanism for managing the economic activity of agricultural enterprises: futurological aspects]*. *Problemy ekonomiky*, 4 (38), pp. 169-175. Retrieved from: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2018-4_0-pages-169_175.pdf [In Ukrainian].
3. Buriennikova, N.V., Yarmolenko, N.V. & Zavhorodnii, I.V. (2020). *Aspekty teorii rezultatyvnosti: naratyvy, koherentni efekty [Aspects of performance theory: narratives, coherent effects]*. *Biznes-Inform*, 7, pp. 166-174 [In Ukrainian].
4. Shpykuliak, O.H., Voskobiinyk, Yu.P., Ovsianikov, O.V. (2007). *Vytraty ta efektyvnist vyrobnytstva produktii v silskohospodarskykh pidpriemstvakh (monitorynh) [Costs and efficiency of production in agricultural enterprises (monitoring)]*. O.H. Shpykuliaka, Yu.P. Voskobiinyk, O.V. Ovsianikov (Ed.). Kyiv [In Ukrainian].

7. Маренич Т. Г. Критерії градації підприємств за розміром залежно від завдань диференціації. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2018. № 193. С. 36-47.

8. Охота Ю.В. Підприємницька діяльність в аграрному секторі: сутність, організаційно-правова форма та інші основні аспекти. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/153.pdf (дата звернення: 15.08.2020 р.)

9. Перспективні форми організації господарської діяльності на селі : наук. доп. / Ю. О. Лупенко та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2019. 114 с.

10. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 05.10.2017 № 2164-VIII (зі змінами). *База даних «Законодавство України» / ВР України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19#n9> (дата звернення: 15.07.2020 р.).

11. Розвиток малих аграрних підприємств у ринковому інституційному середовищі: індикатори та ефективність / [Лупенко Ю. О., Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. та ін.] ; за ред. О. Г. Шпикуляка. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2017. 204 с.

12. Розвиток підприємництва і кооперації: інституціональний аспект : монографія / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Заяць В. М. та ін. Київ, 2016. 432 с.

13. Романова Л. В. Управління підприємницькою діяльністю : навч. посіб. Київ, 2006. 240 с.

14. Солонка О. Особливості сільськогосподарського виробництва та пов'язані з цим ризики фінансової безпеки. *Вісник ЛНАУ. Серія : Економіка АПК*. 2015. № 22(1). С. 122-128.

15. Шпикуляк О. Г. Ефективність управління аграрним підприємством. *Економіка АПК*. 2005. № 3. С. 22-25.

16. Шпикуляк О. Г., Малік М. Й. Інституціональний аналіз розвитку підприємництва в аграрному секторі економіки: методичний аспект. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 73-82. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201906073>.

17. Rezaei-Moghaddam K., Izadi H. Entrepreneurship in small agricultural quick-impact enterprises in Iran: development of an index, effective factors and obstacles. *Journal of Global Entrepreneurship Research*. 2019. № 9. P. 17. <https://doi.org/10.1186/s40497-018-0133-3>

18. Us S. Agricultural enterprises production evaluation and development in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2016. Vol. 2. No. 2. P. 171-175.

5. Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 # 436-IV [Economic Code of Ukraine from 16.01.2003 No. 436-IV]. (2003). *Verkhovna Rada Ukrainy: Zakonodavstvo Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [In Ukrainian].

6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: Ekonomichna statystyka. Ekonomichna diialnist. Diialnist pidpriemstv [State Statistics Service of Ukraine: Economic statistics. Economic activity. Activities of enterprises]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua/> [In Ukrainian].

7. Marenych, T.H. (2018). Kryterii hradatsii pidpriemstv za rozmirom zalezno vid zavdan dyferentsiatsii [Criteria for grading enterprises by size depending on the tasks of differentiation]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, 193, pp. 36-47 [In Ukrainian].

8. Okhota, Yu.V. (2018). Pidpriemnytska diialnist v ahrarnomu sektori: sutnist, orhanizatsiino-pravova forma ta inshi osnovni aspekty [Entrepreneurial activity in the agricultural sector: essence, organizational and legal form and other main aspects]. *Efektivna ekonomika*, 3. Retrieved from: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2018/153.pdf [In Ukrainian].

9. Lupenko, Yu.O. et al. (2019). *Perspektyvni formy orhanizatsii hospodarskoi diialnosti na seli: nauk. dop. [Promising forms of organization of economic activity in the countryside: a scientific report]*. Kyiv: NNTs «ІАЕ» [In Ukrainian].

10. Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini» shchodo udoskonalennia deiakykh polozhen: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 # 2164-VIII (zi zminamy) [On Amendments to the Law of Ukraine “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” to Improve Certain Provisions: Law of Ukraine from 05.10.2017 No. 2164-VIII (as amended)]. (2017). *Verkhovna Rada Ukrainy: Zakonodavstvo Ukrainy*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19#n9> [In Ukrainian].

11. Lupenko, Yu.O., Shpykuliak, O.H., Malik, M. Y. et al. (2017). *Rozvytok malykh ahrarnykh pidpriemstv u rynkovomu instytutsiinomu seredovyshchi: indykatory ta efektyvnist [Development of small agrarian enterprises in the market institutional environment: indicators and efficiency]*. O.H. Shpykuliak (Ed.). Kyiv: NNTs «ІАЕ» [In Ukrainian].

12. Lupenko, Yu.O., Malik, M.Y., Zaiats, V.M. et al. (2016). *Rozvytok pidpriemnytstva i kooperatsii: instytutsionalnyi aspekt: monografiia [Development of entrepreneurship and cooperation: institutional aspect: monograph]*. Kyiv [In Ukrainian].

13. Romanova, L.V. (2006). *Upravlinnia pidpriemnytskoiu diialnistiu: navch. posib. [Business Management: a textbook]*. Kyiv [In Ukrainian].

14. Solonka, O. (2015). Osoblyvosti silskohospodarskoho vyrobnytstva ta poviazani z tsym ryzyky finansovoi bezpeky [Peculiarities of agricultural production and related risks of financial security]. *Visnyk LNAU. Serii: Ekonomika APK*, 22(1), pp. 122-128 [In Ukrainian].

15. Shpykuliak, O.H. (2005). *Efektivnist upravlinnia ahrarnym pidpriemstvom [The efficiency of agricultural enterprise management]*. *Ekonomika APK*, 3, pp. 22-25 [In Ukrainian].

16. Shpykuliak, O.H. & Malik, M.I. (2019). *Instytutsionalnyi analiz rozvytku pidpriemnytstva v ahrarnomu sektori ekonomiky: metodychnyi aspekt [Institutional analysis of business development in the agricultural sector of the economy: methodological aspect]*. *Ekonomika APK*, 6, pp. 73-82 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201906073>.

17. Rezaei-Moghaddam, K., Izadi, H. (2019). Entrepreneurship in small agricultural quick-impact enterprises in Iran: development of an index, effective factors and obstacles. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9, 17 [In English]. <https://doi.org/10.1186/s40497-018-0133-3>.

18. Us, S. (2016). Agricultural enterprises production evaluation and development in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2, 2, pp. 171-175 [In English].

Okhota Yu. V. Organizational and structural aspects of the formation of the economic efficiency of agricultural enterprises

The purpose of the article is to characterize the organizational and structural aspects of the formation of economic efficiency of agricultural enterprises.

Research methods. General scientific methods were used during the research - analysis and synthesis (to identify the links between the factors of formation of economic efficiency of agricultural enterprises, as well as to assess the status unifying effects of its formation); induction (for the implementation of theoretical conclusions about the patterns of causation of organizational and structural changes and the results of economic activity of enterprises); comparison (to compare the dynamics of changes in the structural composition of enterprises in the process of economic reform, as well as the financial efficiency of their activities); abstract-logical method (for structuring the factors and effects of the formation of economic efficiency of agricultural enterprises).

Research results. The organizational and structural aspects of the formation of economic efficiency of agricultural enterprises as a representation of their system, as well as individual businesses are substantiated and disclosed.

Scientific novelty. Based on the systematization of empirical data on the development of agricultural enterprises, it was identified modern features of the formation of economic efficiency, its organizational and structural aspects with estimates of the enterprises size and their regional specifics of efficiency.

Practical significance. The obtained results have an applied, methodological orientation and provide an opportunity to justify management decisions in the development of agricultural enterprises depending on the size and taking into account the organizational form. Tabl.: 4. Refs.: 18.

Keywords: agricultural enterprise; classification and structure of enterprises; small, medium and large enterprises; financial result; profit.

Okhota Yuliia Volodymyrivna - post-graduate student of the department of administrative management and alternative energy sources, Vinnytsia National Agrarian University (3, Soniachna St., Vinnytsia, 21000)

E-mail: yuliaokhota2017@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-9943-2206>

Охота Ю. В. Организационно-структурные аспекты формирования экономической результативности сельскохозяйственных предприятий

Цель статьи - охарактеризовать организационно-структурные аспекты формирования экономической результативности сельскохозяйственных предприятий.

Методика исследования. Используются общенаучные методы - анализ и синтез (для выявления связей между факторами формирования экономической результативности сельскохозяйственных предприятий, а также оценки статусных эффектов ее становления); индукции (для осуществления теоретических выводов о закономерностях причинно-следственной связи организационно-структурных изменений и результатов хозяйственной деятельности предприятий); сравнения (для сравнения динамики изменения структурного состава предприятий в процессе хозяйственной реформы, а также финансовой результативности их деятельности); абстрактно-логический метод (для структуризации факторов и эффектов формирования экономической результативности сельскохозяйственных предприятий).

Результаты исследования. Обоснованы и раскрыты организационно-структурные аспекты формирования экономической результативности сельскохозяйственных предприятий как представление их системы, а также отдельных субъектов хозяйствования.

Элементы научной новизны. На основе систематизации эмпирических данных относительно развития сельскохозяйственных предприятий определены современные особенности формирования экономической результативности хозяйствования, его организационно-структурные аспекты с оценками размеров предприятий и их региональной специфики обеспечения эффективности.

Практическая значимость. Полученные результаты имеют прикладную, методическую направленность и дают возможность для обоснования управленческих решений в развитии сельскохозяйственных предприятий в зависимости от размера и учитывая организационную форму. Табл.: 4. Библиогр.: 18.

Ключевые слова: сельскохозяйственное предприятие; классификация и структура предприятий; малые, средние и крупные предприятия; финансовый результат; прибыль.

Охота Юлия Владимировна - аспирант кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21000, г. Винница, ул. Солнечная, 3)

E-mail: yuliaokhota2017@gmail.com

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0001-9943-2206>

Стаття надійшла до редакції 05.08.2020 р.

Фахове рецензування: 14.08.2020 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Охота Ю. В. Організаційно-структурні аспекти формування економічної результативності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2020. № 8. С. 98 – 106. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008098>

Okhota, Yu.V. (2020). Orhanizatsiino-strukturni aspekty formuvannia ekonomichnoi rezultatyvnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Organizational and structural aspects of the formation of the economic efficiency of agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, 8, pp. 98 – 106 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202008098>

* * *